

Adéla Rozbořilová:
Josef Čapek: „V barokním temnosvitu“

posudek diplomové práce
Ústav české literatury a komparatistiky FF UK

Tématem práce Adély Rozbořilové se stala vizualita v literárním díle Josefa Čapka, ovšem ve specifickém zacílení na autorovu reflexi barokní estetiky a na momenty jeho tvorby, v nichž se rysy této estetiky projevíly nebo mohly projevit, a to jednak v umělecko-historických průhledech a jednak v dobových společensko-politických souvislostech. Jde o pokus „načrtnout jednu z interpretačních možností tvorby Josefa Čapka, která by snad mohla otevřít čapkovské téma z neobvyklého pohledu“ (s. 64).

V souvislosti s reprezentativní výstavou *Pražské baroko 1600–1800* (otevřeno v květnu 1938) se autorka zaměřila na Čapkovu tvorbu v třicátých letech: výtvarnou, esejistickou a literární. S vědomím celku a vývojové logiky jeho literárního díla se poměrně podrobně věnuje myšlenkovým kořenům a stylovým charakteristikám pozdních Čapkových literárních prací (*Kulhavý poutník* a zejména *Psáno do mraků*). Prostřednictvím úvahových charakteristik zkoumá konstitutivní roli vizuality jako metody Čapkova spisovatelství; věnuje se podrobněji problematice pozorovatele, resp. vypravěčské perspektivy, funkci tzv. flanérství, konceptuálnímu pojetí umění, bergsonismu, melancholickému solitérství, pojetí času a prostoru, kontrastnosti, kontemplativnosti, resp. pomalosti atp. Tyto principy se jí daří ukázat ve specifické konstelaci Čapkova tvůrčího projevu. Těží přitom zvláště z čapkovských prací Jiřího Opelíka, dále z teoretických inspirací v studiích Josefa Vojvodíka a Petra Málka. Výklad je veden logicky, byť se někdy přece jen rozbíhá do šíře a některé odbočky s Čapkem a barokem souvisejí již dosti volně (k motivickým „odskokům“ se autorka zřejmě nechala strhnout i v souvislosti s inspirativními postřehy různorodě založené sekundární literatury), ovšem ve prospěch obecnější snahy o komplexnější charakteristiky posledních prací Josefa Čapka.

Ocenění zaslouží obezřetná práce s pojmy a fenomény v širokém záběru (např. „tvůrčí vidění“, šerosvit, resp. temnosvit, rozpornost, tělesnost, pohyb, fragmentárnost, vrstvení), sloužícími k postižení jedinečných kvalit Čapkovy obraznosti. Dobře položené a znalostí dobového materiálu podložené otázky otevírají specifickou a přínosnou interpretační perspektivu a možnost inovativně přispět k osvětlení jedinečnosti Čapkovy myšlenkové orientace a její umělecké realizace, principů, jež u Čapka spíná hledání původní, oproštěné přirozenosti poznávacího a zaznamenávacího tvůrčího procesu.

Vychází-li autorčino hledání barokních inspiračních zdrojů a paralel z dobové situace a podnětu výstavy *Pražské baroko*, neměla by myslím chybět – zvláště v souvislosti s tzv. lidovostí baroka, ale především s otázkou kořenů tvořivosti – úvaha, resp. bližší srovnávací charakteristika knihy *Umění přírodních národů*, na níž Čapek opět pracoval od roku 1936 a která vyšla právě v květnu 1938. Představuje totiž osobité vyznání a výpověď o podstatě a principech umělecké vnímavosti a tvořivosti, dotýkající se stejných zásadních fenoménů a zároveň podstatně i principů obraznosti, přesahujících jednotlivé umělecké disciplíny, resp. stojících před nimi, či za nimi z hlediska noetického. Toto upozornění budiž rovněž námětem k diskusi při obhajobě.

Práce je zpracována pečlivě (překlepy jsou nečetné), ruší pouze nestandardní indexování odkazující k poznámkám pod čarou a různorodé, často překvapivě velkorysé užívání mezer mezi odstavci či podkapitolami. Autorka formuluje s jistotou; funkčně osvědčuje reprezentativní znalost literatury předmětu; efektivně pracuje s poznámkami pod čarou.

Adéla Rozbořilová ve své diplomové práci naplnila zadání a stanovený cíl, podala konzistentní a poučený literárněhistorický výkon a pozoruhodný interpretační výklad literární tvorby Josefa Čapka třicátých let. *Doporučuji její práci k obhajobě a navrhuji hodnocení výborně.*

PaedDr. Luboš Merhaut, CSc.

Praha 1. září 2018